

Opis założeń do sporządzenia projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jelonka PLH200019

Status:

Obszar Natura 2000 Jelonka PLH20019 obszar mający znaczenie dla Wspólnoty (OZW) - wyznaczony został po raz pierwszy i zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej dnia 10 stycznia 2011 r. w sprawie przyjęcia na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG czwartego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2010) 9669) (2011/64/UE)¹. Powtórzona publikacja UE: Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty, Decyzja wykonawcza Komisji Europejskiej z dnia 18 listopada 2011 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG piąty zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się na kontynentalny rejon biogeograficzny, (notyfikowana jako dokument nr C(2011) 8278.² Obszar został objęty ochroną SOO na mocy Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jelonka (PLH200019)(Dz. U. 2022.341)

Obszar Natura 2000 Jelonka nie posiada ustanowionego Planu Zadań Ochronnych (PZO). W 2013 roku został sporządzony projekt „Dokumentacji Planu Zadań Ochronnych obszaru Natura 2000 Jelonka PLH200019 w województwie podlaskim” (Klub Przyrodników). W 2024 roku opracowano projekt Planu Ochrony dla rezerwatu przyrody „Jelonka”. Obecnie na tym obszarze Natura 2000 obowiązuje „Plan Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Bielsk na okres 01.01.2019-31.12.2028” (Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Białymstoku, 2018) oraz Uprozczone Plany Urządzenia Lasu.

Położenie administracyjne:

Obszar ten położony jest w województwie podlaskim; powiat: hajnowski: gminy Kleszczele i Dubicze Cerkiewne (ryc. 1).

¹ Dz. Urz. UE L 33 z 08.02.2011, str. 146

² (Dz. U. L 11 z dnia 13 stycznia 2012 r.) (2012/14/UE).

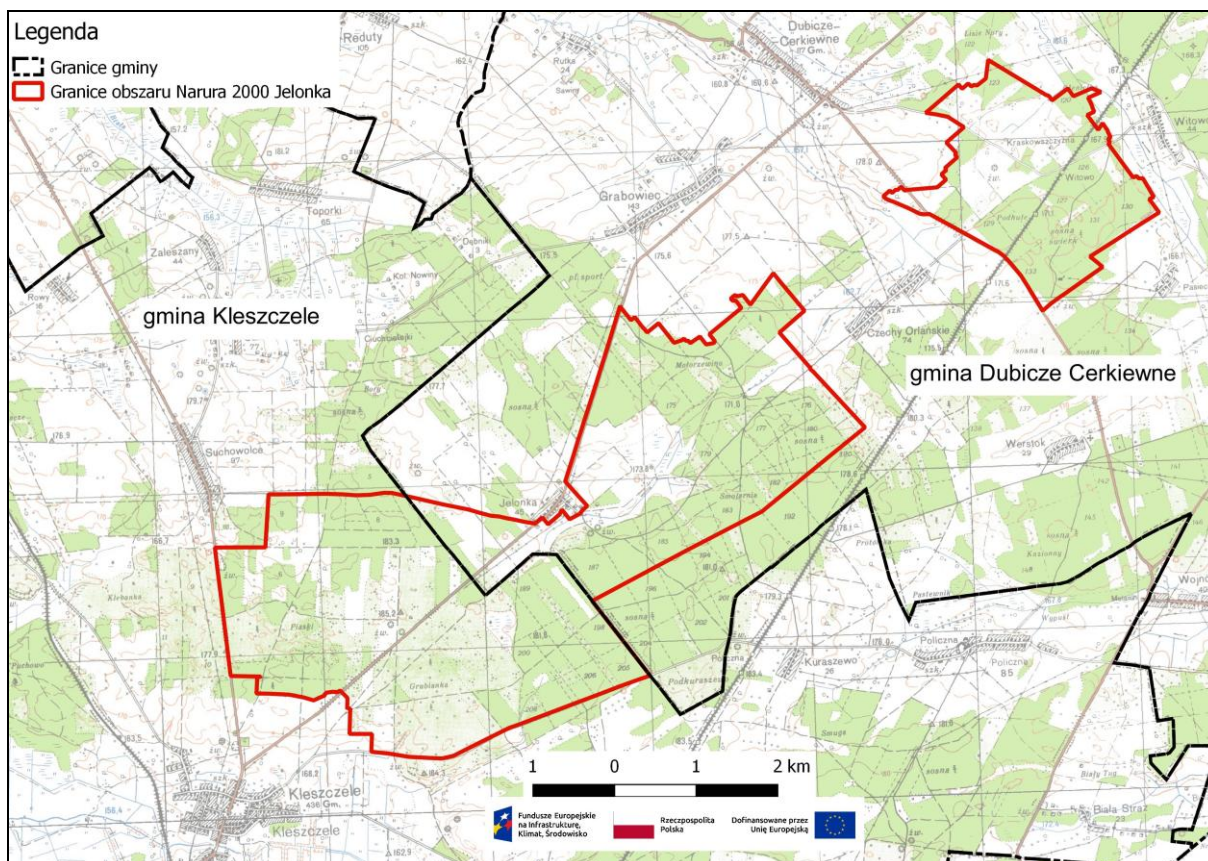
Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Ryc. 1. Mapa położenia obszaru Natura 2000 Jelonka PLH200019 względem granic administracyjnych.

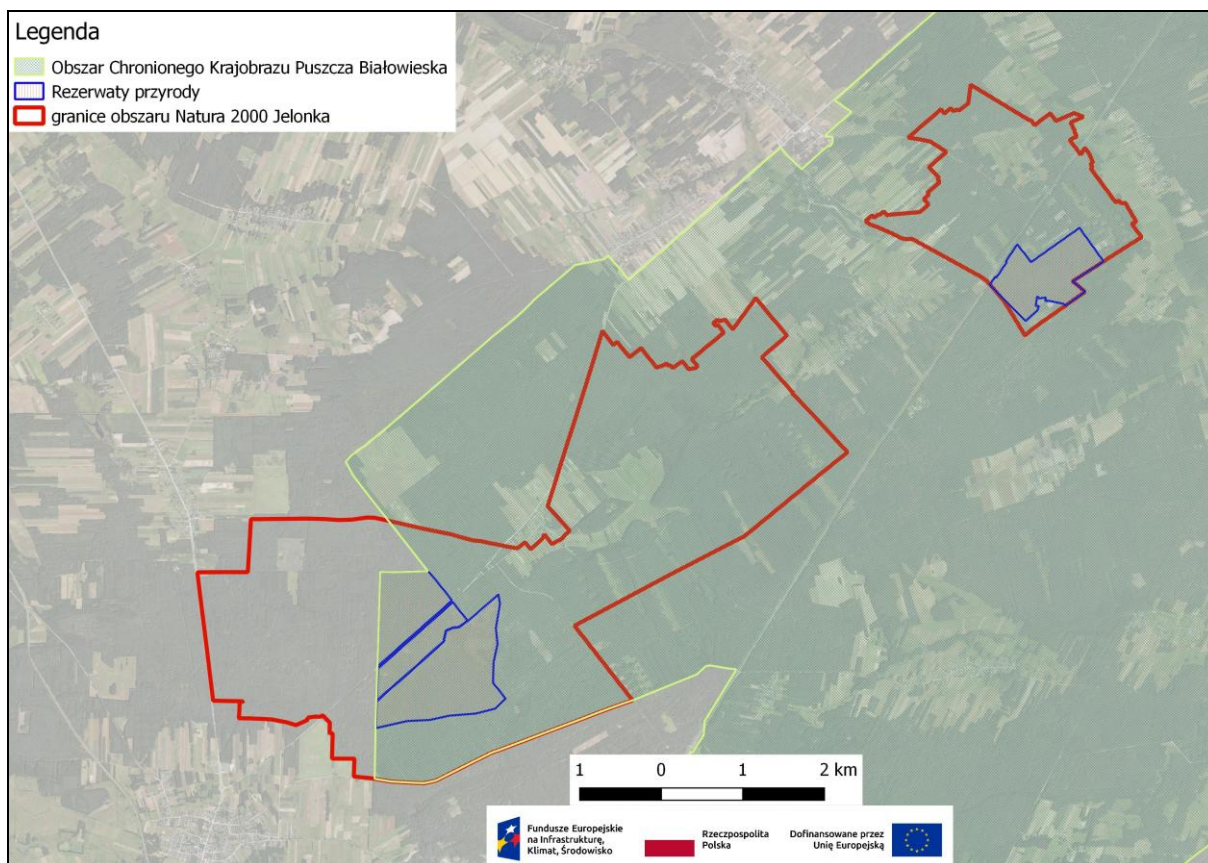
Istniejące formy ochrony:

W obrębie obszaru Natura 2000 znajdują się dwa rezerваты przyrody: Jelonka i Czechy Orlańskie oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieńska (tab. 1, ryc. 2), jest także fragmentem istniejącego korytarza ekologicznego o randze krajowej stanowiącego łącznik między Puszcza Białowieńska, a doliną Bugu.

Tabela 1. Powierzchnia pozostałych obszarów chronionych w granicach Obszaru Natura 2000 Jelonka PLH200019*.

Forma ochrony lub obszar ochrony	Powierzchnia obszaru chronionego w obrębie SOO Jelonka		Udział powierzchni obszaru chronionego	
	%	ha	%	ha
Rezerwat „Jelonka”	9,16	227,14	100,0	227,14
Rezerwat „Czechy Orlańskie”	3,12	77,37	99,3	77,95
Obszar Chronionego Krajobrazu Puszcza Białowieńska	78,56	1948,21	2,6	76303,14

*W oparciu o dane GDOŚ udostępnione w usłudze WFS pod adresem <http://sdi.gdos.gov.pl>, data pozyskania danych 26.05.2025

Ryc. 2. Mapa położenia obszaru Natura 2000 Jelonka na tle innych obszarów ochrony przyrody

Opis obszaru:

Powierzchnia: 2479,9 ha (wg SDF)

SOO Jelonka składa się z dwóch odrębnych części, obejmując swymi granicami w większości bory na gruntach porolnych, źródłowy odcinek rzeki Orlanki oraz w mniejszym stopniu tereny łąkowe i orne. Obszar porastają przede wszystkim bory sosnowe *Peucedano-Pinetum*. Siedliska nieleśne zajmują tu znacznie mniejszą powierzchnię, jednak to właśnie one stanowią najcenniejsze pod względem florystycznym elementy krajobrazu (stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin). W granicach obszaru występują murawy napiaskowe, kontynentalne wrzosowiska z mącznicą, zapusty jałowcowo-osikowe (najlepiej zachowane w rezerwacie Jelonka), torfowiska przejściowe, łąki trzęślicowe oraz murawy bliźniczkowe. Ostoja jest cenna ze względu na bezkręgowce. Występuje tu stabilna populacja przeplatki aurinii (*Euphydryas aurinia*) a do niedawna szlaczkonii szafrańca (*Colias mirmidone*). Jest ważnym ogniwem łączącym obszary (Puszcza Białowieża – Dolina Bugu) będące celem ekspansji dużych drapieżników takich jak wilk, ryś, czy żubr.

Obszar Natura 2000 Jelonka położony jest w południowej części Równiny Bielskiej będącej podregionem Niziny Północnopodlaskiej. Jest to teren zlodowacenia środkowopolskiego o charakterze płaskiej wysoczyzny. Teren jest lekko pochylony w kierunku południowo-wschodnim. Utwory plejstoceńskie to piaski, żwiry i głazy lodowcowe. Wśród osadów holocenów występują piaski tworzące

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

niewyraźne grzbiety oraz osady organiczne w dnach kotlin. Na terenie rezerwatu Jelonka znajdują się trzy naturalne kotliny, prawdopodobnie powstałe na skutek wytopienia się martwego lodu: Duży Ług (12 ha), Średni Ług (1,5 ha) i Mały Ług (0,3 ha). Są częścią licznych bezodpływowych zagłębień występujących w górnym biegu Nurca. W 1992 r. obszar rezerwatu został spalony na około 70 ha.

Najcenniejszymi obiektami przyrodniczymi na terenie ostoi są dwa rezerваты: Jelonka i Czechy Orlańskie.

Rezerwat przyrody „Jelonka” o powierzchni 227,14 ha powołano w roku 1989. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ciepłolubnych siedlisk o charakterze murawowym oraz wrzosowiskowym, oraz zabezpieczenie przebiegu sukcesji wtórnej na porzuconych jałowych gruntach porolnych. Rodzaj rezerwatu określa się jako florystyczny (FI).³ W rezerwacie stwierdzono 157 gatunków flory naczyniowej, w tym 28 chronionych, 150 gatunków porostów i grzybów naporostowych, 249 gatunków owadów i 32 gatunki ptaków⁴

Rezerwat przyrody „Czechy Orlańskie” o powierzchni 77,95 ha jest rezerwatem leśnym podlegającym ochronie częściowej. Został on utworzony w 1995 r. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych borów sosnowo-świerkowych stanowiących pozostałość dawnej Puszczy Bielskiej. Na terenie rezerwatu występują trzy siedliskowe typy lasu: dominujący bór mieszany świeży, bór świeży oraz niewielki fragment lasu wilgotnego. Flora rezerwatu „Czechy Orlańskie” liczy 108 gatunków roślin w tym: 8 gatunków drzew, 9 gatunków krzewów, 69 gatunków ziół, 10 gatunków skrzypów, widłaków i paprotników oraz 12 gatunków mszaków⁵.

Aktualne przedmioty ochrony obszaru:

Obszar Natura 2000 Jelonka został wyznaczony dla ochrony następujących siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt (według Standardowego Formularza Danych (SDF)⁶ i Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska⁷:

a) Siedliska przyrodnicze :

- 4030 Suche wrzosowiska (*Calluno-Genistion*, *Pohlio-Callunion*, *Calluno-Arctostaphylion*),
- 6120 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
- 91E0* Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe

³ Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 8 grudnia 2023 r. (Dz. U. Woj. Podl. poz 6552)

⁴ Projekt Planu ochrony rezerwatu „Jelonka”, 2024, Fundacja Snopowiażka

⁵ Program ochrony przyrody. [w:] Plan urządzenia lasu nadleśnictwa Bielsk na okres 01.01.2019 – 31.12.2028

⁶ Standardowy Formularz Danych PLH 200019 Jelonka; data aktualizacji 2024-03

⁷ Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 14 stycznia 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Jelonka (PLH200019)(Dz. U. 2022.341)

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

b) Gatunki zwierząt:

- 4030 Szlaczkoń szafrańiec *Colias myrmidone*,
- 1065 Przeplatka aurinia *Euphydryas aurinia*,
- 1060 Czerwończyk nieparek *Licaena dispar*,
- 4042 Modraszek eroides *Polyommatus eroides*

Podczas prac nad projektem aktualizacji planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Jelonka (zwanego dalej projektem PZO), lista przedmiotów ochrony na skutek weryfikacji może ulec zmianie.

Ponadto, w toku dalszych prac nad projektem PZO zostanie poddane analizie, czy istnieje konieczność wskazania kluczowych przedmiotów ochrony, decydujących o wyznaczeniu danego obszaru Natura 2000.

Obszar objęty Planem:

Aktualizacja planu zadań ochronnych dotyczyć będzie całego obszaru Natura 2000 Jelonka PLH 200019, gdyż stwierdzono, że nie zachodzą przesłanki określone w art. 28 ust. 11 ustawy o ochronie przyrody do nieobejmowania części obszaru projektem PZO.

Nie istnieją parki narodowe, rezerваты, parki krajobrazowe lub nadleśnictwa położone całkowicie lub częściowo w obszarze Natura 2000 Jelonka, dla których obowiązują odpowiednio plany ochrony lub zadania ochronne z zakresem, o którym mowa w art. 28 ust. 10 ustawy o ochronie przyrody, jak również plany urządzenia lasu z tożsamym zakresem.

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000:

Plany zadań ochronnych (PZO) są sporządzane i realizowane dla obszarów Natura 2000 w celu zapewnienia docelowego stanu zachowania przedmiotów ochrony danego obszaru i zachowania integralności sieci Natura 2000. Podstawą prawną ich tworzenia jest art. 28 ust. 13 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r., Nr 92 poz. 880, ze zm.). Szczegółowy tryb sporządzania i zakres prac określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 17 lutego 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. 2024, poz. 99, t.j.).

Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 zawiera:

- a) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- b) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- c) cele działań ochronnych;
- d) określenie działań ochronnych ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania, w tym w szczególności działań dotyczących: ochrony czynnej siedlisk gatunków, monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz monitoringu realizacji celów, uzupełnienia stanu wiedzy o przedmiotach ochrony i uwarunkowaniach ich ochrony.
- e) wskazania do zmian w istniejących innych dokumentach planistycznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony wyznaczono obszar

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Natura 2000.

f) wskazanie terminu sporządzenia, w razie potrzeby, planu ochrony dla części lub całości obszaru.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska sporządzając plan zadań ochronnych kieruje się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub populacji gatunków i ich siedlisk, dla których obszar został ustanowiony. Ważnym elementem przy tworzeniu PZO jest uwzględnienie uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz specyfiki obszaru Natura 2000.

Sporządzając projekt PZO Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska umożliwi zainteresowanym osobom i podmiotom prowadzącym działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar, udział w pracach na projektem planu w ramach tzw. Zespołu Lokalnej Współpracy, a także zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 poz. 1112, ze zm.).

Ustalenia PZO mogą wpływać na decyzje podejmowane przez organy administracji samorządowej i terenowe organy administracji rządowej, sposoby użytkowania nieruchomości, działania przedsiębiorców, prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków będących przedmiotami ochrony obszaru. Ponadto ustalenia planu zadań ochronnych powinny być uwzględnione we właściwych miejscowo dokumentach planistycznych: studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i planach ogólnych.

Spotkania Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW):

W ramach prac nad projektem PZO zaplanowano dwa spotkania konsultacyjne z udziałem lokalnej społeczności. Przedstawiciele zainteresowanych osób oraz podmiotów, których projekt PZO bezpośrednio dotyczy lub którzy mają wpływ na sposób realizacji ustaleń projektu PZO, będą mieli możliwość brania udziału w opracowaniu projektu PZO jako członkowie Zespołu Lokalnej Współpracy (ZLW).

Skład ZLW może ulegać zmianom w trakcie prac w zależności od bieżących potrzeb.

Informacja o postępie prac:

Informację na temat bieżącego stanu prac nad projektem PZO będzie można uzyskać za pośrednictwem strony internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku:

<https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/opracowanie-planow-zadan-ochronnych>

Wnoszenie uwag i wniosków będzie możliwe w formie pisemnej oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich bezpiecznym podpisem elektronicznym, w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, 15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23 lub drogą elektroniczną na adres email biuro@bialystok.rdos.gov.pl, lub w formie ustnej do protokołu w siedzibie RDOŚ w Białymstoku po uprzednim umówieniu wizyty pod numerem telefonu: 85 74-06-981.

Fundusze Europejskie
na Infrastrukturę,
Klimat, Środowisko

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

